

6 Zwerver Heinz

Vijftig jaar Rotterdams stadsicoon

TEKST: DAPHNE RUSTWAT, BEELD: MARGI GEERLINKS

Iedereen kende hem als Heinz. Altijd een

shaggie in zijn hand, een broek die constant afzakte, Duitse commando's ontsnapten uit zijn mond. 'Ja ja' en de ontkenkende variant klonken maar al te vaak. Hij was een Rotterdamse straatlegende, een icoon.

Veel stadsbewoners kennen hem uit het straatbeeld vanaf de zestiger jaren. Schizofrenie nam de touwtjes in handen in een tijdperk waarin die ziekte nog niet werd (h)erkend. Op zoek naar geluk dwaalde hij door het Rotterdamse stadscentrum. Vanaf 1993 werd hij 's nachts opgevangen in sociaalpension De Nok op de Bergweg en sleet hij zijn dagen bij Van Speyk op de Heer Vrankestraat. Daarna belandde hij in bejaardentehuis Humanitas De Leeuwenhoek op de West-Kruiskade. Maar wie was Theo van den Hoogen, zoals Heinz eigenlijk heette? Een anekdotische reconstructie.

Hero de Haas

Medewerker dagactiviteitencentrum

CVD Van Speyk

Linker-Rottekadehof (1972 - 1978)

'Heinz was voor mij een warrig man met wie je geen normaal gesprek kon voeren. Hij sprak altijd Duits. Hij was een contactarme man, maar hij deed geen vlieg kwaad.

In het dagverblijf ging hij zijn eigen gang. Hij ging alle asbakken langs en haalde de peuken eruit. Dan liep hij naar de zaal met de

'Hij was typisch een bloem'

biljarttafel en ging in een hoek aan een tafel-

tje zitten met de kranten. Vervolgens haalde hij de tabak uit alle peuken en draaide met het krantenpapier nieuwe peuken. Dan kreeg hij van ons een bak koffie.

Soms was hij zo vervuild dat hij van ons schone kleren kreeg en een douche. Ik nam hem een keer mee naar de douche, duwde hem erin, deur dicht. Na vijf minuten hoorde ik nog niks. Met veel pijn en moeite waste hij zich uiteindelijk toch. Af en toe trok hij schone kleren aan.

Later, na 1978, gaf ik onderwijs op de Noordsingel, in een kamer naast de Rehoboth-

Foto: Freek van Arkel

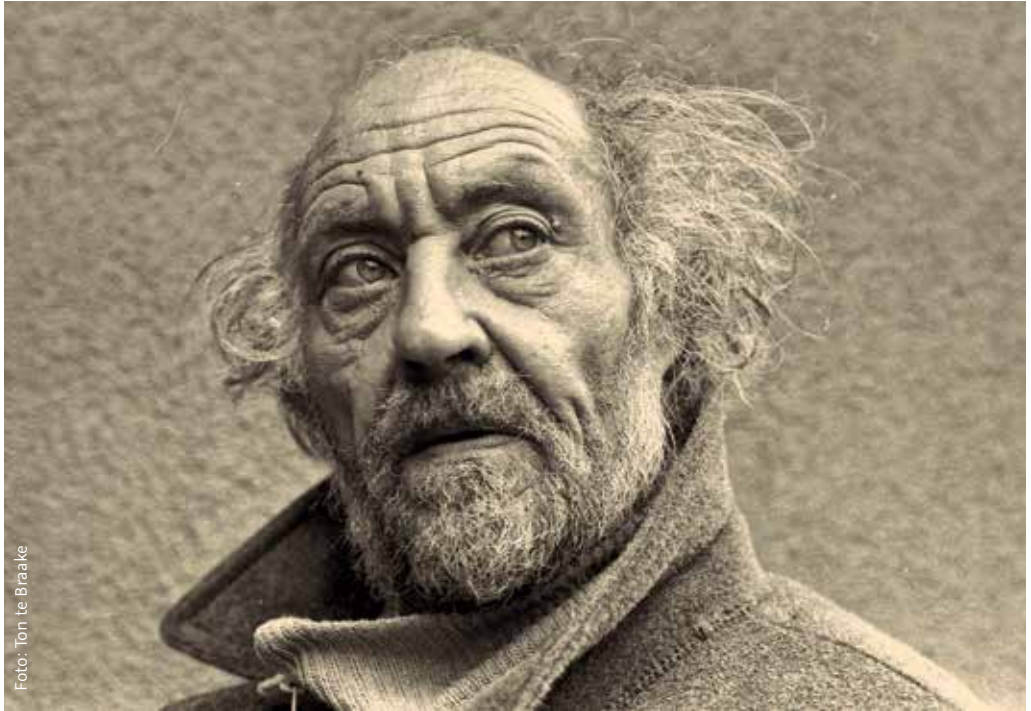

Foto: Ton te Braake

kerk en een plantsoentje. Daar kwam Heinz aan. Hij dook de bosjes in, trok zijn broek naar beneden, kakte daar, trok zijn broek weer op en liep verder. Ik zag het vanuit mijn raam gebeuren.'

Hugo Borst

Stadsbewoner, schrijver, columnist

'Heinz had een woeste baard en helblauwe ogen. Verwilderd, verward keek hij voor zich uit. Steevast droeg hij een lange legerjas en veterlaarzen. Hij was eigenaardig, zo niet gek, maar deed geen vlieg kwaad. Een keer ben ik bang voor hem geweest. Het was een woensdagmiddag in 1970. Ik was 8 jaar en mocht voor het eerst de hond uitlaten. Aan de overkant stond mijn moeder voor het raam te kijken of het goed ging. Heinz kwam recht op me af, luid pratend. Zijn griezelige helblauwe ogen boorden dwars door me heen. Mijn hart klopte in mijn

keel. Waarschijnlijk heeft hij me niet eens gezien. Natuurlijk liet Heinz mij, kleine jongen en zijn hond, met rust.

Heinz hoorde bij de inboedel van Rotterdam. Hij hield zich meestal op bij het Centraal Station, maar als ik op weg naar school station Hofplein passeerde, zag ik hem ook vaak staan. Ook stond hij vaak bij het postkantoor of de McDonald's op de Coolsingel met een kop koffie aan zijn lippen.'

Naar een column van Hugo Borst in het AD

Roel Braams

Ex-stadsbewoner en werknemer Humanitas

De Leeuwenhoek

Zeventiger jaren en vanaf 2010

'Heinz was nooit agressief. Hij was altijd in zijn eigen wereld, Duits aan het praten met zichzelf. Ik vond het zo'n intrigerende man. Er gingen allemaal verhalen over hem in de rondte.

Hij was een professor geweest, had in het Duitse leger gezeten. Het is hetzelfde verhaal met de totstandkoming van de naam Heinz. Omdat hij een Duits accent had, heeft iemand hem waarschijnlijk een keer die naam gegeven en die heeft zich verspreid.

Toen ik naar mijn werk ging zag ik hem staan bij het Centraal Station. Ik durfde hem nooit aan te spreken. Ik kende hem niet, enkel zijn 'gedaante'. Ik heb hem hier leren kennen gedurende de vijf jaar dat ik hem hier heb begeleid, op een manier zoals dat bij hem kon. Hij had zijn beperkingen, maar ik vond hem een leuke man, hij was bijzonder.'

Edwin Stierman

Ex-student Grafisch Lyceum

1980 - 1984

'De eerste keer zag ik een groene bult liggen in een nis, twee voeten staken er onderuit. Lag daar nou een kerel te slapen? Het Grafisch Lyceum bleek in de herfstmaanden Heinz' vaste

slaapplek te zijn. Iedereen liep door nadat ze Heinz constateerden en wende eraan. Er werd nooit vervelend tegen hem gedaan. Iedereen liet hem gewoon liggen. Eén keer werd er een rotje gegooid, maar iedereen was daar boos over: 'Dat doe je toch niet?!'

Als je iets later op school aankwam, zag je de bult overeind komen. Heinz trok zijn jas en schoenen aan, deed zijn deken in een zak en begon aan een nieuwe dag. Hij verzamelde dan ook al het brood wat hij van studenten gekregen had.

Op een begeben moment hoorden we dat het Heinz was die daar lag: 'Tijdens het bombardement van Rotterdam was hij soldaat en is hij zijn verstand verloren. Hij zoekt nog steeds naar zijn maatjes. Hij herkent niks meer, hij is gek geworden.' Aan zijn leeftijd zag je dat dat niet kon kloppen, maar het was natuurlijk wel een sappig verhaal. Verder zag ik hem vaak staan in de hal van station Hofplein.'

Niek Smith

**Medewerker dagactiviteitencentrum
CVD Van Speyk in de Heer Vrankestraat en
CVD De Nok op de Bergweg.**

1982 – 2010

'**Theo was een klassieke clochard.** Hij hield ervan om buiten te slapen, maar als het hard vroom, moesten zelfs buitenmensen als Theo in de nachtopvang. Wij waren de eersten die Heinz bij zijn werkelijke naam gingen noemen. Die naam - Theodorus van den Hoogen - vonden we in het geboorteregister, toen we in 1983 zijn uitkering aanvroegen.

In 1993 verzorgde ik de permanente nachtopvang van Theo. Ik heb hem drie maanden lang elke avond van het Centraal Station naar De Nok moeten brengen. Toen dat eenmaal in zijn systeem zat, ging hij zelf. Hij had wat autistische trekjes in zijn regelmaat en vaste programma: altijd zijn vaste plek, gewoonten, zijn shag. In zijn tekeningen kon je dat ook zien. Zo werd het na zijn nachtverblijf in

De Nok een gewoonte om naar Van Speyk te komen. Om tien uur 's ochtends kreeg hij daar een gratis kopje koffie en tijdens de lunch kreeg hij restjes van iedereen, hoewel hij ook gewoon eten kon krijgen in De Nok. Eigenlijk had Theo een heleboel geld, maar hij kon er niet mee omgaan dus wij beheerden dat vanuit Van Speyk. Daar kreeg hij elke dag een bepaald bedrag om te besteden. Hij gebruikte gewoon niks.'

Roel Braams

**Activiteitenbegeleider bij Humanitas
De Leeuwenhoek**

Schilderen

'**Wij boden structuur** in zijn leven. Hij kon hier tekenen en schilderen. Die tekeningen gaven hem betekenis. Hij noemde het tekenen dan ook 'werk'. Het deed hem veel als mensen zeiden hoe mooi ze zijn tekeningen vonden. Ik denk dat Theo een stuk gelukkiger is geworden

in het atelier, hij kreeg een doel. Doelloos heeft hij bijna heel zijn leven over straat gezworven, wij gaven hem een doel en structuur. Die dingen heeft, denk ik, elk mens nodig. Hij ging meedoen met het leven en dat was een ander leven dan hij tot dan toe gekend had. Ik denk dat wij hem geluk hebben gegeven.

Hij verkocht alles wat hij had. Ik heb hem meerdere keren een portemonnee gegeven om al dat losse muntgeld in te doen dat in zijn broekzakken zat, ze verdwenen. Zijn broek zakte altijd af. Ik gaf hem riemen, die steeds verdwenen. De tekeningen die hij meenam, verdwenen. Ik heb hem zelfs tuinbroeken gegeven om te voorkomen dat zijn broek steeds afzakte, maar zelfs die verdwenen. Dan kocht hij shag met het 'verdiende' geld.'

Bijzonder

Fotograaf Margi Geerlinks en Roel Braams leerden Heinz beter kennen als Theo van den Hoogen. Margi las hem de columns van Hugo Borst in het AD voor. Theo maakte zijn bekende positieve of negatieve weerklank als een stuk volgens hem wel of niet klopte. Margi hield zijn hand vast op zijn sterfbed in de herfst van 2015. Margi en Roel missen hem nog steeds.

'De kunst was geen gesloten vragen te stellen,' volgens Roel. 'Hij kon echt mooi vertellen, maar je moest wel de goede vragen stellen.' Margi Geerlinks beaamt dat: 'Mensen dachten dat hij slecht kon communiceren, maar dat was echt niet waar.'

Waar komt de liefdevolle waardering, bijna bewondering, voor Theo vandaan? Roel en Margi kunnen het niet goed uitleggen. Roel doet een poging: 'Als Theo ergens binnenkwam, kwam er ook echt iemand binnen. Ik had een band met die man, en ik niet alleen. Al het personeel van Humanitas de Leeuwen-

hoek vond hem leuk. Mensen praten hem nog steeds na: 'Jaja, jaja'. Je hebt gewoon bepaalde mensen en die houd je je leven lang bij je. Daar is Theo er een van.'

Niek Smith omschrijft dat niet alleen het personeel van Humanitas de Leeuwenhoek, maar ook bij Van Speyk van Theo hield. Begeleiders in beide verzorgingscentra huilden bij het horen van zijn overlijden. 'Wij bij Van Speyk hadden Theo allang in ons hart gesloten, hij was zo bijzonder.'

Dankbaar

Voel je je gelukkig? 'Ja, jaja.'

Waarom? 'Dat ik in Nederland ben geboren en niet in Duitsland.'

Wat is je mooiste bezit? 'Geen auto.'

Houd je niet van spullen? 'Neenee, neenee, neenee.'

Uit een gesprek van Theo met Margi Geerlinks

Margi Geerlinks

'**Theo vroeg niks**, hij was gewoon dankbaar. Hij had geen verlangen naar materie, behalve shag, maar dat was een verslaving. Hij is daarin de enige die ik zo ken. Hij hield erg veel van zijn moeder, maar zat er niet mee dat hij geen foto's, sieraden of andere bezittingen van haar had. Zijn herinnering aan haar was genoeg. Hij walgde niet van het materialisme van anderen, maar verwonderde zich waarschijnlijk wel. Hij was ook niet ontevreden met zijn bestaan en bezittingsloosheid. Als ik hem vroeg of hij geen foto's, of iets anders wilde, antwoordde hij met zijn bekende: 'Neenee, neenee.'

Ik heb nooit enige schaamte of jaloezie in hem bespeurd. Hij had wel behoefte aan seks en heeft aan mij en andere hulpverleners de vraag gesteld: 'Zullen we neuken?' Als je negatief antwoordde had hij daar respect voor en vroeg hij daar nooit meer naar.

Hij was typisch een bloem: alleen als je die water geeft bloeit hij, anders gebeurt er niks. Ik herken hier een verschil tussen mensen die het zelf doen, proberen zichzelf gelukkig te

maken, en mensen die hulp nodig hebben.

Ik denk echter dat als hij eerder hulp had gehad bij zijn schizofrenie, hij het (wel) zelf geprobeerd zou hebben.' ◀

Theo 'Heinz' van den Hoogen

Theo van den Hoogen werd in 1937 in Bussum geboren. Omdat er toen crisis heerste, ontvluchtten zijn ouders Nederland. Ze namen Theo en zijn broer Georg mee naar Solingen in Duitsland. Zijn vader overleed daar nog voor de oorlog uitbrak. Met zijn moeder en broer reisde Theo vaak naar Nederland. Hij werkte in Duitsland in de mijnen en als boekhouder, 'op kantoor', vertelde hij Margi Geerlinks. Volgens Niek Smith werkte Theo voor de 'Classificeerders', of de 'Koppelbazen' in Rotterdam. Voor een aantal gulden per nacht moest hij dan schepen schoon schrobben.

De vrouw van zijn broer overleed nadat ze een zoon hadden gekregen. Die schok had ook zijn weerslag op Theo, die naar Nederland vluchtte. Vanaf die periode in zijn leven, rond zijn dertigste levensjaar, kampte

hij waarschijnlijk met schizofrenie. Hij begon te dwalen in Nederland en keerde niet meer terug naar zijn familie in Duitsland.

In 2010 - Heinz was toen 73 - kwam hij terecht in verzorgingstehuis Humanitas De Leeuwenhoek. Een zeldzaam decor voor een 'clochard'. In datzelfde jaar is Theo's broer Georg naar Nederland gekomen om Theo te zoeken. Hij begon en eindigde bij de ambassade in Den Haag. Theo's naam is daar blijven liggen op het bureau van een ambtenaar en Georg overleed voordat hij hoorde dat Theo nog leefde. Margi pleegde echter net voor Theo's overlijden een telefoontje met de neef van Theo, de zoon van zijn broer. Die beaamde dat Georg altijd naar Theo gezocht heeft. Met dit bericht toverde Margi op een van de laatste momenten van Theo's leven een grijns op zijn gezicht en schoot ze zelf vol tranen.